

Edukacja i zrównoważony rozwój – podsumowanie pierwszej z cyklu debat CDTalks

Za nami pierwsza debata edukacyjna zrealizowana w ramach nowego cyklu „CDTalks, czyli debaty o edukacji”. 2 lutego eksperci zaproszeni przez zespół Centralnego Domu Technologii i Fundację Polskiego Funduszu Rozwoju rozmawiali o tym „Jak uczyć zrównoważonego rozwoju”. To temat bardzo aktualny, a jednocześnie potrzebny i wciąż mało poznany, dlatego uznaliśmy, że warto dowiedzieć się w jaki sposób reprezentanci różnych środowisk – organizacji społecznych, biznesu, nauki i edukacji – do niego podchodzą i co uznają za kluczowe w tym obszarze.

W panelu eksperckim transmitowanym na żywo z CDT wzięli udział: Prof. Piotr Skubała – wykładowca Uniwersytetu Śląskiego, ekspert zrównoważonego rozwoju i zmian klimatycznych, Joanna Szymonek – Wiceprezes Instytutu Praw Człowieka i Biznesu, Mirosław Proppé, Prezesa Zarządu World Wide Fund for Nature Poland, Anna Grabowska – Wiceprezeska Zarządu firmy Żabka Polska, Paweł Dobrowolski – Główny Ekonomista w Polskim Funduszu Rozwoju oraz Joanna Gadomska – Edukatorka Roku 2020 w kategorii Ekologia.

„Organizujemy nasze debaty, ponieważ wychodzimy z założenia, że kształcenie musi odpowiadać na aktualne wyzwania rzeczywistości. Zmiany wokół nas zachodzą coraz szybciej, a dobra edukacja pozwoli nam lepiej się na nie przygotować.”- mówi Anna Sokołowska, Dyrektorka CDT.

W pierwszej części debaty paneliści zostali poproszeni o wskazanie czym jest zrównoważony rozwój i dlaczego nauka o nim powinna stać się elementem edukacji. Profesor Piotr Skubała, który zabrał głos jako pierwszy, wskazał, że jest wiele definicji tego pojęcia, a on osobiście woli używać terminu **zrównoważone społeczeństwo**, ponieważ mówimy nie tylko o zagadnieniach z zakresu ochrony klimatu, jakości powietrza, ale także odpowiedzialnej postawy obywatelskiej. Profesor podkreślił, że uświadomienie sobie zależności człowieka od środowiska naturalnego wiąże się z nową etyką – zrównoważony rozwój to oprócz ochrony przed degradacją środowiska, także moralne zobowiązanie. Fakt, że dużo miejsca w debacie publicznej zajmuje dyskusja o zrównoważonym rozwoju jest efektem zwycięstwa antropocentrycznej wizji świata. Potrzebne jest inne, nowe, głębokie podejście do tej koncepcji.

Piotr Dobrowolski, Główny Ekonomista w Polskim Funduszu Rozwoju stwierdził, że w długim okresie nie ma sprzeczności między rozwojem gospodarczym a ekologią. Jego zdaniem jest wprost przeciwnie. Panelista przywołał przykład Polski w ostatnich trzech dekadach i wskazał obszary, w których nastąpiła znaczna poprawa w zakresie myślenia o ekologii i działań proekologicznych. Jego zdaniem w skali globalnej koncepcja zrównoważonego rozwoju powoli zwiększa swoją popularność, a zmiany społeczne następują małymi krokami. Zwrócił uwagę też na fakt, że **rozwój gospodarczy daje nam środki, które możemy przeznaczyć na ochronę środowiska naturalnego**.

W odpowiedzi na przywołaną perspektywę związku rozwoju z ekologią, Mirosław Proppé podkreślił rolę edukacji – ale nie tej szkolnej, systemowej, ale tej prowadzonej przez całe życie. Ponadto jego zdaniem edukacja taka nie powinna odbywać się w formie pojedynczego przedmiotu, ale w postaci **wieloaspektowego i zintegrowanego z pozostałymi elementami systemu edukacji**. Edukacja dla zrównoważonego rozwoju to pojęcie szersze niż edukacja przyrodnicza czy ekologiczna. Obecnie mamy już tyle danych, że możemy edukować młodzież i studentów jak nasze działania wpływają na środowisko w długim okresie i powinniśmy z tego korzystać tworząc długofalowe programy edukacji ekologicznej.

Do idei zrównoważonego społeczeństwa nawiązała także Anna Grabowska, Wiceprezeska Zarządu firmy Żabka Polska, która mówiła o tym, że **dążenie do zrównoważonego biznesu nie jest wyborem, ale koniecznością**. Podkreśliła, że Żabka ma świadomość, że jej klienci swoje codzienne decyzje zakupowe będą podejmowali bardziej odpowiedzialnie, jeżeli im się to ułatwi. Stąd szereg działań podejmowanych na poziomie ogólnopolskim, które pomagają w bardziej ekologicznych zakupach, np. rezygnacja z plastikowych toreb na zakupy, ograniczenie produktów zawierających konserwanty, dbałość o efektywność energetyczną sklepów, segregacja odpadów, mniejszy asortyment oraz bliskość i lokalność sieci sklepów.

Ponadto panelistka zwróciła uwagę na inny aspekt znaczenia społecznej odpowiedzialności biznesu – wskazała, że także pracownicy w Polsce coraz częściej wybierają pracodawcę pod względem jego misji oraz celów etycznych, a konsumenci kupują produkty firm odpowiedzialnych społecznie, czym zmuszają biznes do tego, aby działał w sposób odpowiedzialny. Bycie odpowiedzialnym staje się ważną wartością biznesową.

Kluczową rolę edukacji w kreowaniu zrównoważonego społeczeństwa podkreśliła także Joanna Gadomska, Edukatorka Roku 2020 w kategorii Ekologia. Jej zdaniem należy uczyć dzieci już od najmłodszych lat o zależnościach występujących w świecie – w tym szczególnie zależności funkcjonowania społeczeństwa od dobrostanu naszej planety i włączyć tematykę ekologii do różnych przedmiotów. Powstają już projekty dla dzieci w wieku przedszkolnym oraz szkolnym oraz sieci szkół, jak na przykład EKOSzkoła czy EKOPrzedzskole, nauczyciele aktywnie i zaangażowaniem chcą przekazać wiedzę o zachowaniach proekologicznych już u najmłodszych dzieci.

O tym, że zróżnicowany rozwój to również prawa człowieka, które są komponentem czynnika społecznego, przywoływanego przez pozostałych panelistów, mówiła Joanna Szymonek, Przewodnicząca Rady Instytutu Praw Człowieka i Biznesu. Jej zdaniem zrównoważony rozwój wiąże się z pojęciem o uczciwości przedsiębiorstw, ale także **uczciwości wobec drugiego człowieka i wobec środowiska**. Aby osiągnąć sukces olbrzymią rolę odgrywają postawy, zachowania i nawyki społeczności, stąd **waga edukacji do zrównoważonego rozwoju jest nieoceniona**. To nie tylko przekazywanie wiedzy, ale też kształtowanie krytycznego i twórczego myślenia, zajmowanie się problemami, poszukiwanie ich rozwiązań. Edukacja dla zrównoważonego rozwoju jest procesem trwającym całe życie, od wczesnego dzieciństwa do kształcenia wyższego oraz osób dorosłych i wychodzi poza edukację formalną.

W drugiej części debaty paneliści dyskutowali o tym, na ile edukacja jest w stanie pomóc w zapobieganiu katastrofom ekologicznym i powstrzymaniu zmian klimatu. Odpowiadając na to pytanie Profesor odwołał się do międzynarodowych ekspertyz naukowych i wskazał, że nadmierny konsumpcjonizm, obojętność i brak reakcji na zjawisko zmian klimatycznych. Potrzebne jest **natychmiastowe, zdecydowane działanie i reakcja światowych decydentów**. Wizja jest jego zdaniem pesymistyczna, dlatego nie ma miejsca już na pojedyncze działania, świat musi zmienić kompleksowo swoje podejście do tych zagadnień.

Paweł Dobrowolski podkreślił znaczenie patrzenia globalnego na wyzwania rozwoju i ochrony środowiska i różnic między mieszkańcami różnych obszarów Ziemi. Przywołał także przykłady wskazujące na to, że **różnice w poziomie rozwoju gospodarczego na świecie stanowią hamulec dla polityki ekologicznej** i to im w pierwszej kolejności należy stawić czoła.

Globalną perspektywę przywołał także Mirosław Proppé, który wskazał raczej pesymistyczny scenariusz jako dominujący obecnie. Podał przykłady wskaźników świadczących o tym, że w skali świata na razie przegrywamy jako ludzkość. **Edukacja i bazowanie na potwierdzonych danych powinna być podstawą uczenia o ekologii**. Informacje przekazywane w trakcie procesu kształcenia mają pobudzać innowacyjność, zachęcać do szukania nowych sposobów pozyskiwania energii, nowych modeli życia zgodnych z zasadami ekologii.

Na pytanie o to jak biznes, realizując swoje cele strategiczne, może pomagać w osiągnięciu celów ekologicznych Anna Grabowska powiedziała o realizowanych działaniach wdrażanych w sieci sklepów Żabka. Podkreśliła, że można pokazać klientom **metody na racjonalną konsumpcję**. Jednocześnie wskazała elementy optymistyczne, o których również należy pamiętać i które być może staną się zaczątkiem globalnego działania. Działanie małymi krokami może przynosić pozytywne rezultaty w większej skali, dlatego należy je podejmować i wdrażać ekologiczne rozwiązania na poziomie lokalnym.

Joanna Gadomska wskazała w jaki sposób można uczniom komunikować znaczenie środowiska i jego elementów na społeczeństwo i każdego człowieka. Podkreśliła, że dzieciom i młodzieży należy tłumaczyć te aspekty bardzo kompleksowo i bazować na potwierdzonych danych.

Łączenie różnych poziomów perspektyw wskazała także Joanna Szymonek. Jej zdaniem kluczowa dla powodzenia zrównoważonego rozwoju jest **rola polityki i decydentów**. Dobrze określone wytyczne i wsparcie idące od góry pomoże pozostałym aktorom – przedsiębiorcom, biznesowi - działać odpowiedzialnie. Duże znaczenie mają mechanizmy tworzone przez instytucje międzynarodowe.

Wśród głównym wniosków z debaty warto zaznaczyć podkreślany przez wszystkich panelistów **nacisk na edukację jako podstawową formę działania skutecznego i globalnego**, oparcie wiedzy i edukacji na potwierdzonych globalnych danych, wskazywanie jak wiele różnorodnych zachowań, postaw, działań jest możliwych, aby środowisko chronić, nastawienie na sprawczość naszych codziennych działań, inspirowanie dzieci i młodzieży do tworzenia nowych ekologicznych rozwiązań, tłumaczenie, że odpowiedzialne zachowanie, również w biznesie przynosi wymierne korzyści i opłaca się pod wieloma względami, pokazywanie i uczenie skutków działań.

Głównym celem debat z cyklu „CDTalks, czyli debaty o edukacji” jest wypracowanie rekomendacji dotyczących pożądanego kierunku rozwoju systemu edukacji. Stąd wnioski z kolejnych debat staną się podstawą przygotowania generalnych zaleceń, które opublikujemy i będziemy promować w środowisku nauczycieli i edukatorów, a także decydentów.

Zapraszamy !
Zespół CDT